

Lausunto

09.04.2018

Asia: OM 1/61/2016

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Lakimiesliitto pitää ehdotusta ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevaksi lainsäädännöksi yleisesti ottaen kannatettavana. Ehdotus madaltaa ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välistä kynnystä ja mahdollistaa aiempaa tehokkaamman puuttumismekanismin erityisesti päihdeongelmaisten rikosentekijöiden elämäntilanteeseen. Oheisseuraamusten valikoiman laajennus lisää ehdollisen vankeusrangaistuksen vaikuttavuutta ja sitä kautta se myös lisää rikosten yleis- ja erityisestävyyttä. Samalla se laajentaa tuomioistuinten rangaistusseuraamusharkintaa ja antaa siihen käytännön työvälineitä.

Lakimiesliitto pitää kannattavana sitä, että oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärä nostetaan nykyisestä 90 tunnista 120 tuntiin.

Lakimiesliitto katsoo, että valvontarangaistuksen laajentaminen ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksena yli 21 vuotiaisiin rikosentekijöihin on sinänsä kannatettavaa. Aktiivinen puuttuminen rikosentekijän elämäntilanteeseen on omiaan vähentämään rikosten uusimista. Aikuisten valvontarangaistusta koskeva ehdotus ei kuitenkaan ole ongelmaton, jonka johdosta Lakimiesliitto haluaa kiinnittää huomiota muutamiin erityisiin seikkoihin.

Erityisiä huomioita

Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, miksi ensikertalaiset ovat lainkohdan sanamuodossa ja perusteluissa jätetty kokonaan valvonnan soveltamisalasta. Kerrottu seikka ei ilmene työryhmän ehdotuksesta. Voimassa olevan rikoslain 6 luvun 10 §:n mukaan oheisseuraamuksen tuomitseminen ei edellytä aikaisempaa rikosentekijältä aikaisempaa rikollisuutta. Esimerkiksi liikennesrikoksissa oheisseuraamuksen käyttö ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa on vakiintunut oikeuskäytännössä. Lakimiesliitto toteaa, että muun muassa monet huumausaine- ja väkivaltarikokset ovat myös laadultaan sellaisia, että rikosentekijä

olisi tarkoituksenmukaista tuomita jo ensikertalaisena ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa valvontaan. Lakimiesliitto pitää tarkoituksenmukaisina, että valvontarangaistuksen soveltamisala on samansisältöinen kuin muiden oheisseuraamusten ja että siten soveltamisala laajennetaan koskemaan myös ensikertalaisia. Myös yhdenvertaisuusperiaatteen mukaista olisi, että valvonnan edellytykset olisivat sekä alle 21-vuotiailla sekä yli 21-vuotiailla samat, vaikka valvonnan sisältö olisikin nuorilla erilainen kuin aikuisilla.

Lakimiesliitto kiinnittää huomiota siihen, että valvontarangaistuksen laiminlyöntiä ei ole kriminalisoitu. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että rikoksentekijä voi laiminlyödä valvontarangaistukseen kuuluvat veloitteensa ilman, että hänelle aiheutuu siitä seuraamuksia. Mahdollinen poliisin toimesta suoritettava nouto hoitosuunnitelman mukaiseen kuntoutukseen tai avohoitoon sekä valvontarangaistuksen koeajan pidentäminen eivät ole tällaisia kerrottuja seuraamuksia. Edellä kerrottu vähentää olennaisesti valvontarangaistuksen tosiasiallista yleis- tai erityisestävää vaikutusta. Voitaneen siten kysyä, onko tarkoituksenmukaista säätää sellaisesta oheisseuraamuksesta, joka ei ole täytäntöönpanokelpoinen rangaistusseuraamus.

Jatkovalmistelussa olisi syytä selvittää myös valvontarangaistuksen suhdetta muihin seuraamuksiin. Perusteluista ei riittävän yksiselitteisesti käy ilmi seuraavat seikat. Miten valvontarangaistuksen soveltamisalassa on otettu huomioon rikoksentekijälle aiemmin tuomitut sakkorangaistukset? Onko oheisseuraamuksena tuomittavan valvontarangaistuksen käyttöönotolla tarkoitus lisätä ehdollisen vankeuden käyttöä ja ehdollisten vankeusrangaistusten ketjua? Voidaanko valvontarangaistus tuomita rikoksentekijälle, joka on aiemmin tuomittu ehdottomaan vankeuteen, mutta jonka aikaisemmasta rikollisuudesta on jo kulunut aikaa? Mikä on oheisseuraamuksena tuomittavan valvontarangaistuksen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittavan yhdyskuntapalvelun suhde?

Lakimiesliitto kiinnittää huomiota siihen, ettei yli 21 -vuotiaan tuomitseminen valvontaa ole mahdollista ilman rikoksentekijän etukäteen annettua suostumusta ja hoitosuunnitelmaa. Seuraamusselvitysten laadinta vie aikaa ja resursseja. Koska selvitysten laadinta pidentää jo nykyisellään rikosasioiden kokonaiskäsittelyaikoja, Rikosseuraamuslaitoksen riittävä resursointi on erityisen tärkeää, jotteivat rikosasioiden kokonaiskäsittelyajat entisestään pitene. Lakimiesliitto toteaa lisäksi, että esityksen arvioidut kustannukset 3,2 miljoonaa ovat verrattain suuria oikeudenhoidon alalla, johon jo muutenkin ovat kohdistunut huomattavia säästöpaineita ja henkilöstöresurssien leikkauksia. Esityksissä ei ole lainkaan arvioitu sitä, aiheuttaako kerrottu uudistus säästöjä esimerkiksi vankeinhoidossa tai oikeuslaitoksessa ja jos, minkä suuruisia nämä säästöt ovat. Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota uudistuksen taloudellisiin kokonaiskustannuksiin, joissa arvioidaan myös uudistuksen hyöty/panos suhdetta.

Blåfield Eero
Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry